

Magiker och musiker

- ett svep genom 70-talet

70-tal på Sollerön. Det var länge sedan. Ändå inte.

Nära mig lever människor, stämningar, attityder. Minnen och avtryck.

En rikedom.

Vore man italienare och hette Scola eller Fellini och vågade förvalta en sådan rikedom så kunde den räcka till ett par långfilmer. Minst. Persongalleriet, till exempel - outtömligt!

Sollerön har många färger.

*

Egentligen hände ingenting. Men under den skenbart lugna yta - som förmodligen kännetecknar varje ort där alla känner alla - sjöd livet. Där hände allt. Och oavsett vad ABBA eller Björn Borg eller någon annan hade för sig då, så var nog utforskandet av just detta liv det mest väsentliga i min 70-talstillvaro.

Lögner, svek, stolthet, makt, spänning, godhet, kärlek, rykten, hat, berättelser, liv, död - allt fanns där mellan raderna; mellan det som utåt sades och gjordes, sågs och hördes.

Det var bara att ta för sig av allt osynligt och outtalat. Det var ett nödvändigt äventyr.

Samtidigt fanns det också en vardag som viskade trygghet och som sa att Sollerön alltid funnits och alltid skulle komma att finnas.

Inre spänning och yttre trygghet. Två poler som ön bjöd. Mellan dessa växte och formades man.

Tillvaron gjorde sällan ont.

*

Är man uppväxt på Sold så har en speciell sollarö-kod präglats i ens inre. Den kan aldrig raderas. Dessutom; systemet aktiveras omedelbart vid möte med annan sollaröbo. Släktskap upprättas, vare sig man vill det eller ej.

Man är del av en jättefamilj. Hur det känns att vara sollaröbo kan ingen begripa som inte är det.

Ett samhälle omgärdat av vatten. Avgränsat. Av naturen utvalt. Solens ö dessutom. God jordmån. Vikingarna trivdes.

Klart att sådant känns.

Hur känner en morabo?

Man vill knappt tänka på det.

Jag minns en massa underliga saker. Hur det såg ut bakom likhuset till exempel. Vad hade vi där att göra?

Man var överallt.

*

“NOITATSSUB” är “BUSSTATION” baklänges. Det sitter i ryggen. Jag skulle kunna haspla ur mig denna märkliga kunskap mitt i natten om någon fick för sig att fråga. En sekund skulle det ta.

Spegelvänt sitter ordet fastbränt någonstans mitt i skallen - detta efter att ofattbar lång tid tillbringats innanför busstationens glasade ytterdörr tillsammans med småfinniga kamrater i V-jeans.

Vi bodde praktisk taget där, bland brunorange plaststolar och frestande pulvermosbrickor. Det fanns en teve på väggen, mellan de svärmostungeutsmyckade fönstren längst ned. En dosa hade den på baksidan, i vilken man skulle stoppa de pengar man aldrig hade, för att förhoppningsvis få en grynit svartvit kontakt med yttervärlden.

Teven var chanslös. Det var viktigare att sitta intill varandra på de vingliga bussgodsvagnarna vid ytterdörren och glo ned mot Rune Svenssons, tonårsspänt väntande på att något skulle hända.

Det gjorde det aldrig. Men vi kunde vänta. Vi var bra på det, bra på att ha tråkigt tillsammans.

Det var inte alls dumt. Men svårt att förklara för morsan.

*

Man sa inte mycket, utan drömde hellre intill varandra. Kortsiktiga

visioner kretsande kring pengar till korv. På längre sikt såg man sig gärna som ägare till en lagom trimmad Zündapp KS 50.

Tjejer hade svårt att konkurrera med en sådan. Med moped överhuvudtaget. Att jacka en kolv eller plana en topp var ingen match. Och vi hade inte ens fyllt femton. Obligatorisk mopedhjälm tillhörde framtiden.

Att gasa iväg inför kompisarna på en skogsväg någon sommarkväll, med en alldeles egen nyfixad - förvisso lagvidrig - moppe under sig, är en upplevelse av rang. Den sitter där.

Bussgodsvagnarnas gemenskap sitter också kvar.

Liksom vagnarnas plåtkant som skavde i ändan. De känns än.

Där satt man - mellan hemmet och världen.

Världen slutade nedanför BP-macken.

*

Vi pallade äpplen, knackade på fönster, gjorde sattyg, körde moped, tittade aldrig på teve, byggde kojor.

Vi lyssnade andäktigt på historier om folk som hängde sig, körde av vägen, drunknade, blev tokiga, söp och slogs, gifte sig, vann på tips, fann lyckan, levde och dog.

Vi fantiserade om och kring dessa berättelser, ofta delgivna oss av de något äldre, en aning mer världsvana kamraterna. Det fanns knappast något som inte hade hänt. Men allt var förmedlat med någon slags intuitiv tolerans, så ingenting var eller uppfattades så konstigt som det kanske framställdes.

Vi pratade aldrig om något "svårt" - men fick ändå med oss en hygglig uppsättning människokänedom, inkaplad i bondförnuft.

Och teven var svartvit och rätt oviktig.

*

Det fanns två sidor av saken. Den ena representerades av ESS i TOPP. Den andra av Ö-gruppen - sedermera SWEDES.

Jag har ingen som helst aning om ur vilken musikalisk mylla dessa två grupper framsprang, men vet att deras verksamhet gjorde ett outplånligt intryck på mig.

Allt hände på Soldis. I skyddsrummet under kommunalhuset drog man i sann sjuttiotalsanda igång denna mer strukturerade form av busstationstillvaro. Då och då var det danskvällar i stora salen på övervåningen.

Vi var väl tolv, tretton - och hängde vid scenkanten och dreglade. De - ett par år äldre och säkert inne på sitt andra lagliga mopedinnehav.

Efter ett totalhaveri i den kommunala musikskolan låg mitt musikintresse i koma. Här ruskades det till liv med besked.

Vi ville bli som dom. Härmade, drömde, tiggde instrument, klinkade och sjöng falskt. Det var Suzuki-metod i sin råaste form. Men också ett omedelbart sätt att återerövra LUSTEN TILL MUSIK:

*

ESS i TOPP spelade rakt och enkelt. Inget krångel. Namnet hade de noppat från en Westernfilm som gått på Sollerö Bio - en bio där fler än en världsbild formats i de obekväma stolarna.

ESS i TOPP var bra. Men SWEDES var bättre. Ett steg före. De hade störst högtalare. Frånast ljus. Bättre låtar. De trixade.

Jag vet inte vilken konstellation som höll längst, men säkert är att när de var för stora för Soldis - då var det vår tur. Då var det vi som fick sola oss i glansen från de yngres ögonkast - trots målbrottsvrål och rytmvingel. Vi var oerhört toleranta och blandade både Boströmmarna och Deep Purple. Självkänslan steg med varje avklarad låt, med varje avklarad spelning.

Vi gjorde något själva. Vi fanns.

Kurt Göransson köpte en folkabuss och fraktade oss hit och dit. En gång fick vi låna SWEDES orkesterbuss. Rena rymdskeppet! Med den åkte vi till ordenshuset i Venjan. Traktens församlade tonåringar glodde med stora ögon.

Det var som att landa på månen.

1976. En orkester beredd att erövra världen. Fr.v. Mikael Loso, Reidar Sjöden, Per Göransson och Stefan Ploog. Foto: Ulla Göransson

*

En gång kom Rolfino till kommunalhuset. Han var illusionist och trollkarl, och dessutom från Mockfjärd.

Han såg ut som en inkarnation av Ville Vessla, liten till växten, med blixtnabba händer. Han lyckades trollbinda publiken i dubbel bemärkelse. Rätt som det var ville han ha upp ett par frivilliga på scenen. Det var nu det skulle hända.

Hypnos inför publik. Vi hade hört talas om hans konster. Nu skulle vi få uppleva dem. Spänningen steg. Utan att jag vet hur det gick till stod jag däruppe, tillsammans med ett par andra, av det kollektiva trycket, utvalda.

Rolfino radade upp oss på armlängds avstånd, med ansiktena mot publiken. Hjärtat bultade, det svirrade inne i huvudet, lokalen var dödyst. Konfirmationsförhöret var ingenting i jämförelse med det här. Vad skulle hända?

Illusionisten tassade olycksbådande bakom våra ryggar. Plötsligt hade han bestämt sig. En av de uppkallade kunde höra hans kanylvassa stämma bakom sig, mässandes något om att "dina ögon blir tyngre och tyngre, du blir tröttare och tröttare, du vill sova, du vill falla bakåt, falla bakåt, sova, falla - men det är ingen fara, jag tar emot dig, jag tar emot dig".

I ögonvrån såg jag hur illusionistens händer, likt en magnet drog till sig den stackars människan. Han föll som en fura.

Som en veritabel motorsåg gick sedan Rolfino och fällde oss, en efter en. Han suggererade oss - eller var det vi själva? - att göra de mest otroliga apkonster. Den lindrigt sagt andäktiga stämningen i lokalen hjälpte säkert till. Han blev den domptör vi alla önskade att han skulle vara.

Uppfyllda av denna magi i tungviktsklass gick vi sedan hem och försökte hypnotisera varandra. Vi umgicks med vilda tankegångar om att kunna locka av tjejer både motståndskraft och klädesplagg.

Rätt snart insåg vi att "den magiska kraften" var förunnad andra än oss.

Inte en föll, trots att vi höll på i timtal.

Kunde det finnas andra sätt att närma sig tjejer?

*

Vid ett annat tillfälle fick vi för oss att tjäna storkovan på ett egenhändigt ihopsnickrat lotteri. Idén kom sig av att någon i sin ägo hade en komplett lottring, förmodligen kvar sedan ett kommunalhusjippo i kyrkans regi.

Vi skred till verket, styrkta av lottringens autenticitet. Den var vårt alibi. Här skulle tillverkas fina priser. En sorkavgnagd pinne i orginell form blev plötsligt en "unik korall från yttre barriärrevet", En plankstump försågs med ett klistermärke från någon mack och upphöjdes till konstverk, en

sprejmålad skiftnyckel blev ett hypermodernt verktyg. Och så höll vi på.

Lottköparna köpte mer av medkänsla än av vinsthunger. De genomskådade rätt snart arrangemanget, men höll masken. Det här fanns naturligtvis med i våra beräkningar; vi visste att vuxna gärna belönar ungdomliga initiativ.

Men på ett ställe klickade strategin. Mannen trodde på arrangemanget. Helt och fullt. Det var ju inte meningen. Han köpte rejält med lotter dessutom. Och vann naturligtvis.

Vi som stod bakerst började backa ut genom ytterdörren. När lottköparen fick se förstapriset - korallpinnen - insåg han vad vi var för ena. Men mest insåg han hur dum han varit. Blixtsnabbt ryckte han åt sig en rottingliknande sak i ett hörn och jagade oss ut ur huset.

Lottring blev rotting. Lyckligtvis var gubben en aning ostadig på handen. Vår frontman inkasserade en halvmiss. Det var allt. Men lotterna blev kvar i huset. Ingen ville hämta dem...

Vi hade i alla fall tjänat ett par kronor, lagom till en dosa ettan.

Den delade vi på.

*

Tennis

Sollerön — Mora 3—0

Ett tennismöte spelades på fredagen mellan Sollerön och Mora. Det gällde nybörjare som spelade sina första matcher. Solleröpojkarerna var något äldre än sina motståndare, men visade att det finns duktiga tennisspelare på ön trots dåliga träningsmöjligheter. Slutresultatet blev nämligen 3—0 till Sollerön. Nu deppar inte Mora-pojkarerna över förlusten. Tillfälle till revansch ges inom kort med ett möte i Mora.

Resultat:

Stefan Ploog — Johan Karlsson 6—1, 6—0, Mikael Loso — Kjell Olsson 6—4, 6—2, Sollerön — Mora (dubbel) 2—6, 6—4, 6—2.

Solleröseger i tennis

Grabbarna som gör V-tecken är glada över tennissegern i matchen mot Mora. Grabbarna som kommer från Sollerön heter fr.v. Per Göransson, Stefan Ploog, Mikael Loso, och Reidar Sjöden.

I mitt minne finns oräkneliga platser, händelser och individer, förknippade med mitt 70-tal på Sollerön; Q-lan. Klikten, parken, midsommar, skolavslutningar. V-jeans, Stenmark, mat-Britta, kiosken, sommargäster, Mås Einar. Jag skulle kunna fortsätta länge. §

Det har gått ett antal år sedan dess. Mycket har förändrats. Många personligheter har försvunnit. Men det mesta är väl sig likt? Då och då åker jag förbi det som i dag är "caféterian" och tycker mig kunna skymta idel bekanta nunor därinne i tryggheten - till synes opåverkade av dataålderns ryckighet. De sitter där de alltid har suttit.

Kanske är det bara en illusion, kanske är det bara jag som vill se det jag såg då. Men Sollerön befinner sig på många plan ljusår ifrån den larmande ödslighet som finns i storstädernas förorter, bland lägenhetsbetongens tystnad. Det kommer aldrig att dras någon motorväg över ön. Förändringar sker sakta. Man vet var man har sina grannar. Det finns kontinuitet.

70-talet - i sig ett tämligen oskuldsfullt årtionde - fick till stora delar finna sig i att filtreras genom denna kontinuitet. Tillvaron gjorde sällan ont. Det var en bra plats att växa på.

Föhhoppningsvis förhåller det sig så fortfarande - trots att det inte finns någon busstation att tala om.

Men det vet jag egentligen inget om.

Jag vet bara att man inte längre är ung när någon ber en berätta om hur det var att vara det.

Reidar Sjödén